

## Lesk a bída univerzitních žebříčků

*Daniel Münich*

S příchodem léta začínají přijímačky na vysoké školy – a mnozí uchazeči se orientují podle novinových žebříčků (letos je přinesly Hospodářské a Lidové noviny). Žebříčky vždy budí velký zájem a není divu. Poptávka po těchto informacích roste s tím, jak dlouhodobě roste význam vysokoškolského vzdělání, počet škol a přehršel jimi nabízených programů. Novinářské žebříčky ovšem mají celou řadu nedostatků. Nezřídka jsou zavádějící, nepřesné a neúplné a postižené školy se na novináře často zlobí. Přesto je třeba investigativní úsilí novinářů ocenit.

Suplují totiž neschopnost státu svým občanům tyto informace zprostředkovat – informace z veřejných škol, které veřejnost financuje a kterým stát spoluurčuje směry dlouhodobého rozvoje.

Velké státní selhání Stát měl již dávno dohlédnout na to, aby na jednom místě internetu byly zdarma informace až do úrovně vzdělávacích programů škol, informace srozumitelné, přehledné, navzájem srovnatelné a věrohodné. O každém studijním programu by mělo být veřejně známo přinejmenším následující: jak velký je o studium oboru zájem, nakolik obor zájemci při zápisu preferují před jinými školami, jaké procento studentů končí studium neúspěšně, kolik z nich z vlastního rozhodnutí a po jak dlouhé době, jak dlouho trvá cesta za diplomem, kolik absolventů pokračuje v dalším studiu, jak kvalitu výuky a dalších služeb hodnotí samotní studenti v anonymním šetření, jaký podíl studentů vyjíždí na zahraniční stáže, kolik v oboru studuje a učí cizinců, kde a jak se uplatňují absolventi a kolik z nich končí na úřadu práce.

Až bude školné, zájemce bude zajímat i kolik jsou studenti za studium ochotni zaplatit a jak úspěšně absolventi splácejí půjčky, pokud si na školné půjčili. Zájemce o magisterské a doktorské studium budou navíc zajímat vědecké a inovační výsledky příslušné katedry a uplatnění absolventů ve vědě a vývoji ve firmách a renomovaných institucích ve světě. Každý z desítek ukazatelů by měl být doplněn srozumitelným vysvětlením, kde se vzal, jaké jsou jeho výhody a nevýhody, a na co si musí dát zájemci pozor. Každý ukazatel je totiž mnohoznačný.

Shánění uvedených informací je dnes hledáním hub v neznámém lese. Jen hrstka odborníků ví, do kterých houštin českého internetu zabrousit. A většinu informací tam nenajdou ani oni. Kontrastuje to s tím, jak detailní informace a srovnání najdeme během chvilky na internetu o lednicích či mobilních telefonech.

Šlendrián roste z neznalosti. Nejde však jen o uspokojení touhy uchazečů po informacích. Informovanost je i nutnou podmínkou fungování konkurence a regulačních mechanismů ve školství. Špatně informovaný uchazeč nebo zaměstnavatel, toť zlatý důl pro školy skrytě nabízející šlendrián. Chceme-li, aby se zaměstnavatelé konečně začali více zajímat, ze které školy má uchazeč diplom, musí mít možnost si najít o škole a oboru informace.

Že v nabídce informací o veřejných vysokých školách selhává trh je nabíledni. Autonomní, přitom státem financované školy dosud nenašly dostatečný motiv a schopnost jednotný informační systém zavést. Nedávno sice přišel s nabídkou informací soukromý projekt navigatorka.cz, ale o snadném přístupu k informacím se mluvit nedá. Jde o placenou službu a rozsah informací je omezený. Školy nemají motiv sdělovat detailní informace nějaké soukromé agentuře.

Že v nabídce informací selhává stát, je smutné. Stát má k dispozici řadu potřebných údajů ve svých databázích. S návrhem na změnu přišla Bílá kniha reforem vysokého školství ministerstva školství. V zamýšlené reformě celého vysokoškolského systému jsou totiž dobře informovaní uchazeči, studenti a zaměstnavatelé alfou a omegou. Pouze na takové lze přenést významný díl rozhodování, a omezit tak neefektivní, neinformované a rigidní rozhodování úředníků.

Žebříček není úkol státu. Na rozdíl od novin a soukromých agentur by však stát v žádném případě neměl zveřejňovat žebříčky. Žebříčky jsou dobré pro fotbal, kde jsou měřítkem úspěchu góly a body

za vítězství. Parametrů a měřítek kvality studia je ale celá řada. A každého zájemce zajímá něco jiného. Ne náhodou stránky internetových obchodů nedělají fixní žebříčky zboží a služeb, ale umožňují řazení produktů podle zvolených charakteristik.

Na internetu by každý měl mít možnost si udělat svůj žebříček programů, oborů a kateder podle charakteristik studia, které ho zajímají. A existuje ještě jeden důvod, proč by se měl stát vystříhat žebříčků. Vždy se najde lobbista, který se bude snažit ovlivnit výběr jejich kritérií, která mu budou lépe vyhovovat.

O autorovi: Daniel Mních působí na CERGE-EI, je spoluautorem Bílé knihy